

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยสืบเนื่อง โดยยึดแนวคิดและหลักการสร้างเครือข่ายมาจากการศึกษาวิจัยในระยะแรก ที่เน้นหนักในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนและให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการเฝ้าระวังและบรรเทาภัยอันเกิดจากอุทกภัยน้ำป่าไหลหลากและดินถล่ม โดยยึดหลักแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 3 คุณลักษณะสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยพึ่งตนเองได้ภายใต้ศักยภาพของชุมชน

ความพอประมาณ หมายถึงความพอเหมาะกับสภาพของคน ประชาชน และมีความพอควรกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม

ความมีเหตุมีผล หมายถึงการรู้สาเหตุว่าเกิดจากอะไร ทำไมจึงเกิดเหตุ วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดปัญหา รู้ผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัญหา มีการแก้ไขปัญหาคืออยู่บ้านพื้นฐานของความไม่ประมาท

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การที่จะสามารถแก้ไขปัญหาล่วง ทำให้ประชาชนปลอดภัย มีสุขภาพดี มีแผนและระบบป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลัง มีการเตรียมพร้อมที่จะรับความเสี่ยงต่างๆ เกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

ในการศึกษารั้งนี้คณะผู้วิจัยได้วางแผนในการสร้างเครือข่ายใหม่สำหรับอำเภอทุ่งช้าง และติดตามเครือข่ายเดิมสำหรับอำเภอเชียงกลางจากการศึกษาในโครงการวิจัยในระยะที่ 1 โดยการคัดเลือกประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นตัวแทนชุมชนพิจารณาแยกเป็นกลุ่มตามศักยภาพในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคือ กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจากหมู่บ้านเสี่ยงภัย ผู้บริหารและสมาชิก อบต. รวมทั้งเจ้าหน้าที่ อปพร. และมิสเตอร์เตือนภัย(ตามรายชื่อในฐานข้อมูลของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน) ซึ่งมีศักยภาพในการประสานงานและสั่งการเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน หรือเมื่อมีการจัดทำกิจกรรมตามแผนงานและโครงการ กลุ่มผู้แทนสถานศึกษา ได้แก่ ครูและนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมในพื้นที่ คือ โรงเรียนเชียงกลางประชาพัฒนา โรงเรียนพระธาตุพิทยาคม และโรงเรียนทุ่งช้างซึ่งมีศักยภาพในการอำนวยความสะดวกด้านเครื่องมืออุปกรณ์และเจ้าหน้าที่ด้านเทคนิคเนื่องจากระบบเฝ้าระวังป้องกันภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ตโรงเรียนซึ่งเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีของชุมชน จึงมีความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ส่วนนักเรียนจะมีศักยภาพในการรวบรวมข้อมูลและใช้เทคโนโลยีเพื่อประเมินสถานการณ์ หากได้รับการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มอาสาสมัครซึ่งมี

ศักยภาพในการประสานงานและดำเนินการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยในระยะที่สองนี้ คณะผู้วิจัยยังได้จัดทำแบบจำลองทางกายภาพเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแบบจำลอง โดยจัดทำเป็นตัวอย่างสำหรับพื้นที่เสี่ยงภัยในอำเภอทุ่งช้างบางอำเภอ และใช้เป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่เสี่ยงภัยอื่นในขอบเขตพื้นที่ศึกษา สร้างความสนใจให้กับชุมชนในพื้นที่ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความเห็นในการจัดทำแบบจำลอง จากนั้นคณะผู้วิจัยได้มีการจัดประชุมสำหรับหมู่บ้านเสี่ยงภัยที่อยู่ในแบบจำลอง โดยมีการเชิญกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจากหมู่บ้านเสี่ยงภัย ผู้บริหารและสมาชิก อบต. รวมทั้งเจ้าหน้าที่ อปพร. และมิสเตอร์เตือนภัย ซึ่งกลุ่มนี้มีความคุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ และมีความคุ้นเคยกับการดำเนินการด้านการป้องกันและบรรเทาภัยต่างๆ เข้ามาแลกเปลี่ยนความเห็น ตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลอง และใช้แบบจำลองดังกล่าวเป็นเครื่องมือแสดงพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่หลบภัย พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพให้กับเครือข่ายโดยมีการอบรมให้ความรู้จากโครงการวิจัยย่อยต่างๆ และได้มีการเชื่อมโยงเครือข่าย พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเครือข่าย โดยเครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนความเห็น และได้กำหนดหน้าที่ในการเฝ้าระวังและป้องกันภัยโดยแยกตามลำน้ำสาขา เครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์เพื่อใช้ในการประสานงานเมื่อเกิดภัย นอกจากนี้ในแต่ละเครือข่ายยังได้ระดมความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเฝ้าระวังและป้องกันภัยในพื้นที่ที่ผ่านมา ซึ่งปัญหาหลักที่สำคัญคือการสื่อสาร เนื่องจากระหว่างฝนตกหนักนั้น โทรศัพท์มือถือใช้ไม่ได้ หรืออยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณ รองลงมาคือการขาดอุปกรณ์กู้ชีพต่างๆ ซึ่งในช่วงวันหยุดไม่สามารถเบิกเอาอุปกรณ์ที่เก็บไว้ที่ อบต. ออกมาใช้ได้ ดังนั้นสิ่งที่เครือข่ายทั้งสองอำเภอต้องการเป็นอันดับหนึ่งคือ วิทยุสื่อสาร รองลงมาคืออุปกรณ์การกู้ชีพ เช่น เสื้อชูชีพ และเชือก

2. ข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยนี้ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และขยายเครือข่าย ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพในกับเครือข่ายในอำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง จ.น่าน มีการจัดทำแบบจำลองกายภาพให้กับเครือข่ายและได้ทำการส่งมอบแบบจำลองให้กับเครือข่าย สำหรับเครือข่ายที่สร้างขึ้นจากการวิจัยนี้เป็นเครือข่ายที่สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการชุมชนพึ่งพาตนเอง การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายอาศัยตัวบุคคล และการที่แต่ละบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในหลาย ๆ เครือข่าย อย่างไรก็ตามจะต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายจากการวิจัยนี้เข้ากับเครือข่ายของภาครัฐด้วย เช่น คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน คณะกรรมการอปพร. ของอำเภอต่างๆ จึงจะทำให้เกิดความเชื่อมโยง และทำให้เครือข่ายนี้เป็นที่รู้จักของภาครัฐ ส่งผลให้เกิดการเครือข่ายในการเฝ้าระวังและป้องกันภัยที่ยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ควรจะมีการติดตามเครือข่ายเป็นระยะ และมีการพัฒนาศักยภาพของเครือข่าย ตลอดจนรัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณ และอุปกรณ์โดยเฉพาะอุปกรณ์สื่อสาร และอุปกรณ์กู้ชีพให้กับเครือข่ายชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรน้ำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การเสริมสร้างและพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ. โปสเตอร์นำเสนอในงานการนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2552, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 26-30 สิงหาคม 2552.
- กิตติชัย รัตนะ. 2549. การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ. พิมพ์ครั้งที่ 1 ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระครูพิทักษ์นันทคุณ. 2553. “ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://personal.swu.ac.th/students/sc481010571/SC1ED2/soon.html> (29 กรกฎาคม 2553).
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2550) ระบบเตือนภัยและการมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่ายลุ่มน้ำน่านตอนบนเพื่อป้องกันอุทกภัยและแผ่นดินถล่ม โครงการย่อยที่ 4 “การมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่ายลุ่มน้ำน่านตอนบนในการป้องกันอุทกภัยและดินถล่ม” รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2550.
- ส่วนวิจัยและพัฒนาทรัพยากรน้ำ สำนักวิจัย พัฒนาและอุทกวิทยา กรมทรัพยากรน้ำ. 2552. การเสริมสร้างและพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- สำนักวิจัย พัฒนาและอุทกวิทยา กรมทรัพยากรน้ำ. โครงการปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย-ดินถล่มในพื้นที่เสี่ยงภัย. โปสเตอร์นำเสนอในงาน การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2552, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 26-30 สิงหาคม 2552.
- เสรี พงศ์พิศ. 2553. “แนะนำมหาวิทยาลัยชีวิต (2) ฮักเมืองน่าน.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.phongphit.com/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=2 (29 กรกฎาคม 2553).
- SVN Awards 2551 ประเภทภาคสังคม องค์กร ประจำปี 2551 มูลนิธิฮักเมืองน่าน. 2551. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.svnasia.org/index.php/svn-activity/svn-awards/38-svn-awards/119-svn-awards-2551-2551-.html> (29 กรกฎาคม 2553).
- Wilcox, D. 1994. **The Guide to Effective Participation**. Supported by Joseph Rowntree Foundation. North Yorkshire. UK.